

Bệnh sử máu đông cục thường không phải là lý do để tránh chích ngừa AstraZeneca

COVID-19 VACCINATION HUB

Những người có bệnh sử bị những loại bệnh này dường như không có bất kỳ nguy cơ gia tăng nào đối với thuốc chủng ngừa AstraZeneca. Thực tế những người thuộc nhóm này có thể có nguy cơ cao hơn bị bệnh COVID-19, vì vậy họ không nên trì hoãn việc chủng ngừa.

Trước hết, tại sao máu đông cục?

Máu là một chất lỏng lưu thông qua các mạch máu trong cơ thể người ta, mang dưỡng khí, chất bổ dưỡng, proteins và các tế bào miễn nhiễm đến mọi cơ phận. Thế nhưng nếu chúng ta bị thương tích hay phải phẫu thuật, cơ thể chúng ta cần bịt những vết thương lại để cầm máu.

Máu có chứa những thành phần có thể giúp cho nó biến thể nhanh chóng từ dạng lỏng sang dạng cục bán lỏng chỉ trong vài giây.

Ngay khi có dấu hiệu đầu tiên bị tổn hại, phần nhỏ nhất trong tế bào máu – các tiểu cầu – bám vào thành mạch máu bị tổn thương và cùng với chính thành mạch máu bị tổn thương, thu hút một nhóm các proteins đông cục đến, tập trung tại chỗ bị thương và bịt vết thương lại.

Cục máu đông tĩnh mạch

Đôi khi tiến trình đông cục và chống đông cục tự nhiên trong máu trở nên mất quân bình khiến một người có nguy cơ phát triển các cục máu đông trong tĩnh mạch của họ. Điều này có thể xảy ra ở những người:

- bị bệnh ung thư hay bị nhiễm trùng
- đang mang thai
- đang uống thuốc tránh thai có chứa kích thích tố oestrogen
- những người nằm yên một chỗ trong lúc hay sau khi giải phẫu hoặc sau khi bị chấn thương nặng
- những người bị mắc các chứng bệnh di truyền nào đó.

Trong tất cả những trường hợp này, cục máu đông bất thường có thể phát triển ở những tĩnh mạch nằm sâu bên trong đùi hay háng (huyết khối tĩnh mạch sâu), hay trong phổi (thuyên tắc phổi).

Rất hiếm khi cục máu đông xảy ra ở những nơi khác – thí dụ, tĩnh mạch ở bụng hay ở não.

Cục máu đông động mạch

Các động mạch cung cấp máu cho tim, não và các chi dưới có thể bị hẹp lại, thường do những yếu tố rủi ro như hút thuốc lá, bị bệnh tiểu đường, cao huyết áp và lượng cholesterol trong máu cao.

Cục máu đông ở những vị trí này có thể ngăn trở dòng máu chảy, gây ra những tai biến ví dụ như lên cơn đau tim hay đột quỵ.

TTS là gì?

Thuốc chủng ngừa AstraZeneca có liên quan đến một tình trạng hiếm xảy ra được gọi là Huyết khối với Hội chứng Giảm tiểu cầu, hay TTS (Thrombosis with Thrombocytopenia Syndrome). Cũng đã có những báo cáo về tình trạng này xảy ra sau khi được chủng ngừa COVID với thuốc Johnson & Johnson mặc dù loại thuốc này không có ở Úc.

Giờ đây chúng ta đã hiểu biết nhiều hơn về tình trạng này so với vài tháng trước đây.

Bệnh sử máu đông cục thường không phải là lý do để tránh chích ngừa AstraZeneca

COVID-19
VACCINATION
HUB

TTS gây ra bởi đáp ứng miễn nhiễm bất thường, dẫn đến việc phát triển một kháng thể nhắm vào các tiểu cầu (tế bào máu ngăn chặn chảy máu). Việc này sẽ khiến các tiểu cầu hoạt động quá mạnh, làm cho máu bị đông cục trong cơ thể, bao gồm tại những nơi mà bình thường chúng ta không thấy máu đông cục như trên não hay ở vùng bụng.

Tiến trình này cũng tiêu thụ các tiểu cầu dẫn đến tình trạng số lượng tiểu cầu thấp. Chữ “huyết khối” đề cập đến các cục máu và chữ “giảm tiểu cầu” là số lượng tiểu cầu thấp.

Nhóm Cố vấn Kỹ thuật về Chích ngừa ở Úc (ATAGI - The Australian Technical Advisory Group on Immunisation) gần đây ước lượng là nguy cơ bị TTS ở Úc vào khoảng 1,6 trên 100.000 liều AstraZeneca chích cho người từ 50 tuổi trở lên, mặc dù dữ liệu này có thể thay đổi khi số người được chủng ngừa tăng lên.

Điều may mắn là việc chẩn đoán và điều trị chứng TTS đã tiến triển nhanh chóng. Giờ đây các bác sĩ đã biết được những triệu chứng nào để lưu ý và các bác sĩ chuyên khoa huyết học đã xác định được phương pháp điều trị cho tình trạng này. Những phương pháp bao gồm globulin miễn dịch tiêm tĩnh mạch (một loại kháng thể cô đặc từ những người hiến tặng khoẻ mạnh) và thuốc làm loãng máu.

Kết quả ở những người bị chứng TTS đã được cải thiện đáng kể trên toàn thế giới từ khi tình trạng này được công nhận hồi đầu năm nay. Tại Úc hầu hết các bệnh nhân bị TTS đã hồi phục hay đang hồi phục.

Đừng trì hoãn việc chích ngừa

Không có bằng chứng nào cho thấy những người trước đây bị máu đông cục, có nguy cơ di truyền bị máu đông cục, đang uống thuốc làm loãng máu hay các thuốc men liên quan, có nguy cơ gia tăng bị chứng TTS.

Là một chứng bệnh do sự miễn nhiễm gây ra khiến các tiểu cầu hoạt động quá mức, cơ chế của tình trạng TTS hoàn toàn khác hẳn các loại máu đông cục khác.

Với sự hiểu biết này, ATAGI gần đây đã cho biết là thuốc chủng ngừa AstraZeneca an toàn đối với những người này.

Nhằm mục đích cẩn trọng, các hướng dẫn của Úc đã đề nghị một số người nhất định nên tránh thuốc chủng ngừa AstraZeneca và thay vào đó nên chích ngừa thuốc Pfizer. Những người này bao gồm:

- những người trước đây đã bị heparin gây giảm tiểu cầu (“họ hàng” của chứng TTS)
- những người đã từng bị huyết khối tĩnh mạch ở não hay vùng bụng
- những người bị chứng bệnh rất hiếm máu đông cục do kháng thể được gọi tên là hội chứng kháng phospholipid
- những người dưới 50 tuổi

Điều quan trọng cần nhớ là những người có các yếu tố rủi ro bị lên cơn đau tim hay đột quỵ, bao gồm những người bị bệnh tiểu đường hay cao huyết áp, đều có nguy cơ gia tăng bị bệnh COVID-19 nghiêm trọng nếu như họ bị nhiễm bệnh. Thêm vào đó, bệnh COVID tự nó làm cho máu bị “đính” hơn và gia tăng đáng kể nguy cơ bị máu đông cục.

Ngay cả nếu quý vị từng bị huyết khối tĩnh mạch sâu, thuyên tắc phổi, lên cơn đau tim hay đột quỵ trước đây, quý vị không bị tăng thêm nguy cơ TTS do chích ngừa. Quý vị nên đi chích ngừa ngay khi quý vị đủ điều kiện để được chích.

Tác giả: Saint-Rayn Pasricha - Trưởng Phân bộ Nghiên cứu về Sức khoẻ và Miễn nhiễm Cộng đồng Walter và Eliza Hall và Paul Monagle – Giáo sư, Khoa Nhi, Trường Đại học Melbourne.

Được xuất bản trong: The Conversation 10 tháng Sáu, 2021